

Sygn. akt II CSK 55/19

POSTANOWIENIE

Dnia 19 lipca 2019 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Katarzyna Tyczka-Rote

w sprawie z wniosku K. S.
przy uczestnictwie M. S. i T. S.
o stwierdzenie nabycia spadku,
na posiedzeniu niejawnym
w Izbie Cywilnej w dniu 19 lipca 2019 r.,
na skutek skargi kasacyjnej uczestnika postępowania M.S.
od postanowienia Sądu Okręgowego w P.
z dnia 2 sierpnia 2018 r., sygn. akt II Ca (...),

- 1. odmawia przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania,**
- 2. zasądza od uczestnika postępowania M. S. na rzecz wnioskodawcy kwotę 360 (trzysta sześćdziesiąt) zł tytułem kosztów postępowania kasacyjnego.**

UZASADNIENIE

Uczestnik postępowania M. S. wniósł skargę kasacyjną od postanowienia Sądu Okręgowego w P. z dnia 2 sierpnia 2018 r. oddalającego jego apelację od postanowienia Sądu Rejonowego w T. z dnia 29 listopada 2017 r. Sąd Rejonowy na wniosek K. S. i przy uczestnictwie M. S. oraz T. S. stwierdził, że spadek po S. S., zmarłej dnia 8 czerwca 2011 r. w T. i tam ostatnio stale zamieszkałej na podstawie testamentu z dnia 17 marca 2011 r. nabył w całości wnioskodawca - syn zmarłej K. D. S. Spadkodawczyni wcześniej, w dniu 28 maja 2004 r. sporządziła inny testament, w którym do całego spadku powołała drugiego syna - uczestnika postępowania M. E. S. Jednak później, na niespełna trzy miesiące przed śmiercią sporządziła nowy testament notarialny, w którym odwołała wszelkie dotychczasowe testamenty, w tym „również zeznany przed M. G. - notariuszem w T. testament, mocą którego powołała do spadku wnuka B. S., syna M. i T.”, i że do całego spadku powołuje wnioskodawcę. Akt został sporządzony w miejscu zamieszkania testatorki, to znaczy w mieszkaniu wnioskodawcy. Wartościowym składnikiem jej majątku było prawo własności mieszkania. Wcześniej spadkodawczyni planowała, że otrzyma je jej wnuk B., syn uczestnika M. S.. W toku postępowania nie ustalono jednak, by istniały inne testamenty zmarłej niż dwa ujawnione. Decyzja o zmianie rozrządzenia testamentowego spowodowana była chęcią odwdzięczenia się przez spadkodawczynię wnioskodawcy, u którego mieszkała i który wiele lat się nią opiekował. Jej kontakty z drugim synem były rzadsze.

Uczestnik postępowania zakwestionował ważność testamentu. Twierdził, że został on sporządzony w czasie, kiedy stan zdrowia testatorki wyłączał możliwość świadomego i swobodnego podjęcie przez nią decyzji i wyrażenia woli. Sąd pierwszej instancji przeprowadził dowód z opinii biegłej neurolog. Biegła poddała ocenie dokumentację medyczną testatorki sporządzoną przez lekarza ogólnego i uznał, że jej dolegliwości, do których należało m.in. otępienie naczyniowe, niewydolność tętnicy podstawnej mózgu, miażdżyca tętnic mózgowych, choroby niedokrwienne serca, zwyrodnienie mięśnia sercowego i zaburzenia urojeniowe powodowały, że nie była w stanie w dniu 17 marca 2011 r. świadomie

i swobodnie podjąć decyzji i wyrazić swojej woli w zakresie rozporządzenia testamentowego. Sąd Rejonowy przesłuchał następnie lekarza, który leczył spadkodawczynię i sporządził dokumentację ocenianą przez biegłą. Z jego zeznań wynikało, że testatorka miała wprawdzie zaburzenia pamięci krótkotrwałej o charakterze miażdżycowym, jednak nie rzutowało to na pamięć długotrwałą i świadomość podejmowania decyzji życiowych, np. co do leczenia. Ostatecznie Sąd Rejonowy przyjął, że testatorka w chwili sporządzania testamentu z dnia 17 marca 2011 r. nie znajdowała się w stanie wyłączającym świadome lub swobodne powzięcie decyzji i wyrażenie woli, wobec czego sporządzony przez nią w tym dniu testament uznał za ważny. Jako podstawę prawną postanowienia wskazał art. 926 § 1 k.c.

Uczestnik M. S. wniósł apelację od tego postanowienia, którą Sąd Okręgowy oddalił po uzupełnieniu postępowania dowodowego przeprowadzonym z urzędu dowodem z opinii sądowo-psychiatrycznej sporządzonej przez Klinikę Psychiatrii Dorosłych Uniwersytetu Medycznego w Ł. Opinię tę i wynikające z niej wnioski uznał za miarodajne potwierdzenie prawidłowości rozstrzygnięcia Sądu Rejonowego, wynikało z niej bowiem, że w chwili sporządzenia testamentu notarialnego z 2011 r. testatorka nie pozostawała w stanie wyłączającym świadome podjęcie decyzji i wyrażenie woli. W skardze kasacyjnej uczestnik zarzucił naruszenie przepisów prawa procesowego, wskazując art. 233 § 1 k.p.c. w zw. z art. 391 oraz art. 378 § 1 i art. 382 k.p.c. oraz sam art. 233 § 1 k.p.c. Podniósł także zarzut naruszenia prawa materialnego przez niewłaściwe zastosowanie art. 948 § 1 i 2 k.c. i błędną wykładnię art. 944 § 1 oraz 945 § 1 k.c. We wnioskach domagał się uchylenie postanowień Sądów obu instancji i przekazania sprawy do ponownego rozpoznania Sądowi Rejonowemu oraz zasądzenia na jego rzecz od wnioskodawcy kosztów postępowania kasacyjnego.

W odpowiedzi na skargę kasacyjną wnioskodawca wniósł o jej oddalenie i zasądzenie kosztów postępowania kasacyjnego.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Skarga kasacyjna ukształtowana została w przepisach kodeksu postępowania cywilnego jako środek odwoławczy o szczególnym charakterze, nakierowany na ochronę interesu publicznego przez zapewnienie rozwoju

prawa i jednolitości wykładni, a także w celu usunięcia z obrotu prawnego orzeczeń wydanych w postępowaniu dotkniętym nieważnością lub oczywiście wadliwych, nie zaś jako ogólnie dostępny środek zaskarżenia orzeczeń nie satysfakcjonujących stron. Realizacji tego celu służy instytucja tzw. przedsądu, ustanowionego w art. 398⁹ k.p.c., w ramach którego Sąd Najwyższy dokonuje wstępnej oceny sprawy przedstawionej mu ze skargą kasacyjną. Zakres przeprowadzanego badania jest ograniczony do kontroli, czy w sprawie występują przewidziane w art. 398⁹ § 1 pkt 1 - 4 k.p.c. okoliczności uzasadniające przyjęcie skargi do rozpoznania.

Skarżący uzasadnił potrzebę rozpatrzenia jego skargi wystąpieniem przesłanki przewidzianej w art. 398⁹ § 1 pkt 4 k.p.c. to znaczy oczywistą zasadnością tej skargi. Jego zdaniem Sądy obu instancji nie rozpoznał istoty sprawy, w zakresie zdolności spadkodawczyni do sporządzenia testamentu w dniu 17 marca 2011 r. i ten przedmiot wymaga poddania dokładnej analizie.

Oczywista zasadność skargi kasacyjnej, o której mowa w art. 398⁹ § 1 pkt 4 k.p.c., zachodzi tylko wtedy, gdy dla przeciętnego prawnika z samej treści tej skargi w sposób jednoznaczny wynika, że wskazane w niej podstawy zasługują na uwzględnienie, a jednocześnie orzeczenie jest jaskrawo nieprawidłowe (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 15 lipca 2015 r., IV CSK 17/15, LEX nr 1770910). Tak rozumianą niewątpliwą słuszość przynajmniej jednego z podniesionych w skardze zarzutów obowiązuje jest unaocznic skarżący.

Skarżący nie wypełnił tego obowiązku. Postawiona przez niego teza, że obydwa Sądy nie zbadały istoty sprawy, ponieważ nie zajęły się zdolnością spadkodawczyni do sporządzenia testamentu, który stał się podstawą stwierdzenia praw do dziedziczenia, jest oczywiście nieprawdziwa, jeśli zważyć, że zasadnicza część postępowania dowodowego w obu instancjach, w tym także dowód przeprowadzony z urzędu przez Sąd odwoławczy skupiała się na wyjaśnianiu tej okoliczności, a przyczyny uwzględnienia przez Sąd drugiej instancji wniosków zespołu biegłych dysponujących szerszym materiałem dowodowym, a nie opinii biegłego neurologa wydanej jedynie w oparciu o dokumentację medyczną lekarza ogólnego i sprzeczną z jego własnymi spostrzeżeniami co do stanu ogólnego pacjentki, zostały omówione w uzasadnieniu zaskarżonego postanowienia.

Wywody uczestnika skupiają się przede wszystkim na kwestionowaniu oceny dowodów i dokonanych ustaleń faktycznych. Taki kierunek podważania prawidłowości orzeczenia w postępowaniu kasacyjnym nie może jednak świadczyć o oczywistej zasadności skargi kasacyjnej ze względu na przewidziany w art. 398³ § 3 k.p.c. zakaz formułowania zarzutów tego rodzaju.

Skoro więc powołana przez skarżącego podstawa przyjęcia jego skargi kasacyjnej do rozpoznania nie zachodzi, a okoliczności sprawy nie wskazują, aby wystąpiły inne przesłanki przedsądu - Sąd Najwyższy odmówił przyjęcia tej skargi do rozpatrzenia.

Orzeczenie o kosztach postępowania kasacyjnego wynika z treści art. 520 § 3, k.p.c. w zw. z art. 98 § 3, art. 391 § 1, art. 398²¹ i art. 13 § 2 k.p.c., a ich wysokość określa § 6 pkt 2 w zw. z § 10 ust. 4 pkt 2 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 października 2015 r. w sprawie opłat za czynności adwokackie (Dz. U. z 2015 r., poz. 1800 ze zm.).